



L'honor d'una llengua

Res no és casual. Dimecres. Josep Maria Espinàs fa 91 anys i a Quim Monzó li concedeixen el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes. Al Cafè Doré (Gran Via-Muntaner), la televisió està connectada al canal 24 Horas de TVE. Pocs clients, només un home tatuat i la seva filla. Tots dos miren la pantalla d'un mòbil i el pare la intenta convèncer perquè acabi de berenar. No insisteix gaire, com si no la veiés habitualment i s'estimés més fer-li pessigolles que no pas inculcar-li algun principi d'urbanitat. Es fan una *selfie* i se'n van entre rialles. L'interiorisme del local: columnes daurades, miralls amb sanefes art déco i plantes d'interior. A la porta s'anuncien pizzes i paelles i, sota l'epígraf d'*El cafè de la república*, un menú pensat tant per a turistes com per a indígenes al costat d'un cartell del festival Barnasants amb una frase de Vázquez Montalbán com a lema: "Inútil cosmonauta el que contempla estrellas para no ver las ratas".

En una de les columnes interiors, un llaç groc gegant amb una nota que reclama democràcia i llibertat i que denuncia l'abusiva i arbitrària presó cautelar de Jordi Sánchez, Jordi Cuixart, Oriol Junqueras i Joaquim Forn. Al sostre, ventiladors colonials i, en un racó, una estufa desactivada que espera temps millors. En aquest cafè Espinàs hi va escriure –a mà, a la taula d'un entresol que ja no existeix– la novel·la *Combat de nit*. La va acabar l'any 1958 i ara La Campana li fa justícia tornant-la a publicar. Aleshores el cafè es deia Bar Salduba, prou cèntric i tranquil perquè Espinàs el triés

En una de les columnes,
un llaç groc gegant amb
una nota que demana
democràcia i llibertat

com a centre d'operacions. Escriure a mà als cafès és un hàbit que s'està perdent, potser perquè la tecnologia ha interferit en el plaer de l'observació reflexiva, que ara centralitzen les pantalles d'ordinadors i mòbils.

Res no és casual. Les primeres frases de *Combat de nit* podrien ser les d'un conte o una novel·la de Monzó: "L'home dona un cop d'ull a les tapes que s'arreglaren damunt del tauler. El bacallà arrebossat, les carxofes de llau-na, les banderilles d'ou dur i anxova". Són tapes del 1958 i Espinàs (Premi d'Honor de les Lletres Catalanes 2006) les enumera per començar una novel·la sobre camioners amb ànima de reportatge. L'oferta de tapes d'avui no és tan engrescadora. La salsa de les patates braves, per exemple, podria inspirar una documentada reflexió de Monzó contra la degeneració del concepte picant a mans del gregarisme edulcorat i la dèria de, en comptes d'escalfar-les, sotmetre-les a una pluja radioactiva que mata les papil·les gustatives. Espinàs i Monzó van viure durant uns anys no gaire lluny d'aquí. Espinàs encara hi viu i Monzó va canviar de barri després d'haver-hi escrit molts llibres i articles memorables, tip de perdre batalles contra una banda de traficants que, amb un sentit abusiu, arbitrari i gens honorable de l'hospitalitat, controlaven el trànsit de l'escala on vivia.